

Sygn. akt I PK 264/18

POSTANOWIENIE

Dnia 15 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa M.K.
przeciwko O. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w P.
o ustalenie istnienia stosunku pracy, wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych, w porze nocnej i w święta, ekwiwalent za urlop wypoczynkowy, ryczałt urlopowy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 15 października 2019 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P.
z dnia 24 sierpnia 2018 r., sygn. akt VI Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda M.K. na rzecz pozwanej O. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością kwotę 1590 zł (jeden tysiąc pięćset dziewięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 października 2017 r. Sąd Rejonowy w P., w sprawie IV P (...), ustalił, że powód M.K. był zatrudniony w okresie od 3 listopada 2006 r. do 30 czerwca 2012 r. w pozwanej O. Sp. z o.o. w P. na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku pracownika ochrony (pkt 1), zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwoty wymienione w pkt. 2 ppkt od a) do f) tytułem

dotychczasowych dodatków do wynagrodzenia za prace nadliczbową, w niedzielę i święta oraz porze nocnej, ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy, dodatku za pracę w godzinach nadliczbowych - wraz z odsetkami (pkt II), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt III), rozstrzygając o kosztach postępowania (pkt IV, V, VI) oraz nadając wyrokowi w pkt. II rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 1600 zł (pkt VII).

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 24 sierpnia 2018 r., w sprawie VI Pa (...), na skutek apelacji pozwanej, uchylił wyrok Sądu Rejonowego w P. w punkcie II, podpunkcie e) i f), w punkcie IV, V, VI i VII i przekazał sprawę w tym zakresie Sądowi Rejonowemu w P. do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego w tej części (1); zmienił zaskarżony wyrok w punkcie I i II, w podpunkcie od a) do d) w ten sposób, że powództwo oddalił (pkt 2), odstąpił od obciążenia powoda kosztami zastępstwa procesowego za pierwszą instancję i postępowanie apelacyjne w zakresie zmieniającym zaskarżony wyrok (pkt 3).

Wyrok Sądu Okręgowego powód zaskarżył w części, to jest w zakresie punktu 2 i 3. Zarzucono naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, to jest: 1) art. 382 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez niezawarcie przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku podstawy faktycznej rozstrzygnięcia i niedokonanie przez Sąd własnych ustaleń faktycznych stanowiących podstawę orzeczenia, co uniemożliwia dokonanie analizy toku wyводу Sądu Okręgowego; 2) art. 382 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. przez dokonanie przez Sąd drugiej instancji odmiennej oceny dowodów w oparciu nie o cały, wszechstronnie rozważony materiał dowodowy, a jedynie o część materiału dowodowego, z jednoczesnym pominięciem części dowodu z przesłuchania świadków, w tym M.O., J.S., R.W., R.M., B.S. oraz wyjaśnień powoda, które wskazywały na podporządkowanie pracownicze powoda, pozostawanie przez powoda w dyspozycji pozwanego, wydawanie wiążących poleceń powodowi co do bieżących czynności, które miały być przez niego wykonane oraz na wykazywanie przez powoda woli zawarcia umowy o pracę; 3) art. 382 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia przez Sąd Okręgowy materiału

dowodowego sprawy oraz wysnucie z niego nielogicznych, sprzecznych z zasadami doświadczenia życiowego oraz niemających oparcia w materiale dowodowym wniosków. Zarzucono również naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest: 1) art. 22 § 1, § 1¹ i § 1² k.p. przez błędne przyjęcie, że stosunek prawny, w ramach którego powód świadczył na rzecz pozwanego od 3 listopada 2006 r. do 30 czerwca 2012 r. pracę na stanowisku pracownika ochrony, nie był stosunkiem pracy, podczas gdy ze sposobu wykonywania pracy przez powoda wynika, że przeważały w nim elementy charakterystyczne dla zatrudnienia na podstawie umowy o pracę; 2) art. 734 k.c. i art. 750 k.c. wskutek błędnego przyjęcia, że zawierane kolejno przez strony umowy, nazwane umowami o świadczenie usług oraz świadczenie usług na warunkach zlecenia, były umowami cywilnoprawnymi, podczas gdy w sposobie wykonywania zobowiązania przeważały cechy charakterystyczne dla stosunku pracy; 3) art. 65 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. przez niewłaściwe przyjęcie dyrektyw interpretacyjnych przy ocenie stosunku prawnego łączącego strony i przyjęcie, że pierwszoplanowe znaczenie w kształtowaniu charakteru danego stosunku ma zgodny zamiar jego stron oraz cel umowy i niewzięcie pod uwagę, że strona pozwana przekształciła każdorazową umowę zlecenia w stosunek pracy wskutek pracowniczego sposobu realizacji zobowiązania oraz niewzięcie pod uwagę, że pozwana wykorzystała swoją przewagę ekonomiczno-organizacyjną, narzucając powodowi swój zamiar i wolę zawarcia umowy cywilnoprawnej, dając mu tym samym wybór, albo zgodzić się na umowę cywilnoprawną, albo zakończyć współpracę z pozwaną; 4) art. 353¹ k.c. w związku z art. 300 k.p. przez błędne ustalenie dopuszczalności wykonywania tych samych obowiązków w ramach zatrudnienia pracowniczego lub cywilnoprawnego, podczas gdy sprzeciwiał się temu zamiar zawarcia przez powoda umowy o pracę, a ponadto takiemu przyjęciu sprzeciwia się Kodeks pracy, który chroni stosunek pracy (art. 22 § 1² k.p.); 5) art. 58 § 1 i art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p. przez ich pominięcie i nierozważenie pozorności zatrudnienia cywilnoprawnego lub zamiaru obejścia przepisów Kodeksu pracy (art. 22, 152, 151¹ k.p.).

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując, że jest ona oczywiście uzasadniona ze względu na oczywiste naruszenie przepisów prawa materialnego, jak i rażące naruszenie przepisów postępowania, wskazując,

że chodzi tu w szczególności o naruszenie art. 382 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Dodatkowo, zdaniem skarżącego, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. W tym zakresie skarżący wskazał na wyrok Sądu Okręgowego w P. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 października 2015 r., sygn. akt VI Pa (...), którym oddalono apelację pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w P. z dnia 29 stycznia 2015 r., sygn. akt IV P (...), ustalającego stosunek pracy powoda w pozwanej Spółce oraz zasądzającego na rzecz powoda wynagrodzenie za pracę. Wyrok ten zapadł w sprawie pracownika ochrony, współpracownika powoda, który świadczył pracę na rzecz pozwanej w tym samym okresie oraz miejscu co powód, a organizacja ich pracy była identyczna. Co więcej, od wydanego orzeczenia pozwana wniosła skargę kasacyjną, jednakże Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 20 grudnia 2016 r., sygn. akt I PK 257/16, odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Z kolei w sprawie innego pracownika świadczącego pracę na rzecz pozwanej również w tym samym czasie co powód i na tym samym obiekcie Sąd Rejonowy w P. wyrokiem z dnia 2 lutego 2012 r. ustalił stosunek pracy powoda oraz zasądził na jego rzecz wynagrodzenie od pozwanej. Rozpoznając apelację pozwanej od tego wyroku, Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 31 maja 2012 r., sygn. akt VI Pa (...), zmienił zaskarżony wyrok jedynie co do dat istnienia stosunku pracy pomiędzy stronami, a w pozostałym zakresie apelację oddalił. Skarżący wskazał, że w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy oparł wydany wyrok na założeniu, że przy ocenie charakteru zatrudnienia (cywilnoprawnego lub pracowniczego) decydujące (kluczowe) znaczenie należy przypisać woli stron umowy wyrażonej w treści dokumentu umowy, a nie cechom charakterystycznym nawiązanego przez strony stosunku prawnego, temu, w jaki sposób umowa była wykonywana w okresie jej obowiązywania i jakie były cechy faktycznie świadczonej pracy niezależnie od treści spisanych dokumentów. We wcześniejszych orzeczeniach – sprawy o sygn. akt VI Pa (...), VI Pa (...) - Sąd Okręgowy stał na stanowisku, iż wola stron wyrażona w treści dokumentu umowy może być pomocniczo brana pod uwagę przy kwalifikacji zatrudnienia, jeżeli treść zawartego przez strony stosunku prawnego z jednakowym nasileniem wykazuje cechy charakterystyczne dla umowy o pracę i umowy cywilnoprawnej. W ocenie skarżącego, rozbieżności w

stanowiskach Sądu Okręgowego w P. są poważne i powodują wydawanie odmiennych rozstrzygnięć w sprawach o niemal identycznym stanie faktycznym, co budzi uzasadnione wątpliwości.

Pozwana, w odpowiedzi na skargę kasacyjną, wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Skarżący, uzasadniając twierdzenie o oczywistej zasadności skargi, wskazuje, że „doszło do kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego oraz procesowego polegającej na takich oczywistych wadach, które są widoczne już *prima facie*”. Jednakże rozwinięcie tego stanowiska nastąpiło jedynie w odniesieniu do naruszenia art. 382 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. W związku z brakiem jakiegokolwiek argumentacji dotyczącej podniesionych zarzutów kwalifikowanego naruszenia prawa materialnego, nie ma podstaw do przyjęcia, że skarga kasacyjna jest w tym zakresie oczywiście uzasadniona.

Odnosząc się natomiast do zarzucanego kwalifikowanego naruszenia art. 382 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., to skarżący wskazuje, że Sąd Okręgowy nie zawarł i nie opisał podstawy faktycznej rozstrzygnięcia i w ogóle nie wypowiedział się co do oceny zgromadzonego w

sprawie materiału dowodowego, a wysnuł inne wnioski niż Sąd pierwszej instancji (w tym np. co do tego, że w czasie nauki powód nie był zainteresowany umową o pracę, że umowa cywilnoprawna była dla powoda bardziej korzystna pod względem finansowym oraz ze względu na to, że była bardziej elastyczna pod kątem czasu pracy niż umowa o pracę, że powód nie musiał pozostawać w pełnej dyspozycji pozwanej tak jak pracownik). Przywołana argumentacja jest nieadekwatna do treści normatywnej art. 382 k.p.c., należy bowiem przypomnieć, że zarzut naruszenia tego przepisu w zasadzie nie może stanowić samodzielnego uzasadnienia podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., lecz konieczne jest wskazanie także tych przepisów normujących postępowanie rozpoznawcze, którym sąd drugiej instancji, rozpoznając apelację, uchybił (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 1999 r., II CKN 102/98, LEX nr 795018; z dnia 13 czerwca 2001 r., II CKN 537/00, LEX nr 52600 i z dnia 12 grudnia 2001 r., III CKN 496/00, LEX nr 53130; z dnia 26 listopada 2004 r., V CK 263/04, LEX nr 520044 oraz z dnia 24 sierpnia 2010 r., I UK 76/10, LEX nr 653665). Jeżeli podstawa kasacyjna z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. ogranicza się do zarzutu naruszenia ogólnej normy procesowej art. 382 k.p.c., to może być ona usprawiedliwiona tylko wówczas, kiedy skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie nie uzupełnił postępowania dowodowego lub pominął część zebranego materiału, jeżeli uchybienia te mogły mieć wpływ na wynik sprawy, albo kiedy mimo przeprowadzenia postępowania dowodowego orzekł wyłącznie na podstawie materiału zgromadzonego przez sąd pierwszej instancji lub oparł swoje rozstrzygnięcie na własnym materiale, pomijając wyniki postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1998 r., II CKN 815/97, Wokanda 1999 nr 1, poz. 6 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 marca 1999 r., II UKN 520/98, OSNAPiUS 2000 nr 9, poz. 372; z dnia 8 grudnia 1999 r., II CKN 587/98, LEX nr 479343; z dnia 6 lipca 2000 r., V CKN 256/00, LEX nr 52657; z dnia 13 września 2001 r., I CKN 237/99, LEX nr 52348; z dnia 22 lipca 2004 r., II CK 477/03, LEX nr 269787; z dnia 10 stycznia 2008 r., IV CSK 339/07, LEX nr 492178; z dnia 24 kwietnia 2008 r., IV CSK 39/08, LEX nr 424361 i z dnia 4 czerwca 2008 r., II PK 323/07, OSNP 2009 nr 21-22, poz. 276).

Z kolei skuteczne podniesienie zarzutu naruszenia art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. wymagało wykazania przez skarżącego, że uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego nie zawiera wszystkich koniecznych elementów lub dotknięte jest podstawowymi brakami, które uniemożliwiają kontrolę kasacyjną (por. np. wyrok z dnia 9 maja 2013 r., II UK 301/12, LEX nr 1408166 i powołane w nim orzeczenia). Skarżący twierdzi, że Sąd drugiej instancji nie opisał podstawy faktycznej rozstrzygnięcia i w ogóle nie wypowiedział się co do oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Jednakże z motywów rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji wynika, że nie zmienił on ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, ale jedynie na ich podstawie dokonał innej kwalifikacji spornego stosunku prawnego, eksponując te cechy, które świadczyły o cywilnoprawnym charakterze łączącego strony stosunku prawnego oraz to, że ustalony przez Sąd pierwszej instancji element sprawowania nadzoru nad pracownikami ochrony nie wypełniał przesłanek pracowniczego podporządkowania.

Drugą z przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Wedle skarżącego, rozbieżność ta sprowadza się do tego, że w powołanych w skardze innych wyrokach Sądu Okręgowego w P. wyrażono pogląd, że jeżeli w treści stosunku prawnego łączącego strony przeważają cechy charakterystyczne dla stosunku pracy określone w art. 22 § 1 k.p. (wykonywanie za wynagrodzeniem pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę), to – bez względu na nazwę umowy i wolę jej stron - mamy do czynienia z zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy. Natomiast Sąd Okręgowy przyjął założenie, że przy ocenie charakteru zatrudnienia (cywilnoprawnego lub pracowniczego) decydujące (kluczowe) znaczenie należy przypisać woli stron umowy wyrażonej w treści dokumentu umowy, a nie cechom charakterystycznym nawiązanego przez strony stosunku prawnego oraz temu w jaki sposób umowa była wykonywana w okresie jej obowiązywania i jakie były cechy faktycznie świadczonej pracy niezależnie od treści spisanych dokumentów.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że Sąd drugiej instancji nie oparł swojego stanowiska na koncepcji kluczowego znaczenia woli stron przy ocenie

charakteru nawiązanego stosunku prawnego. Skarżący pomija argumenty Sądu eksponujące cechy cywilnoprawne ocenianego stosunku prawnego takie jak to, że: w umowach zawartych przez strony powód mógł posłużyć się zastępcą w wykonaniu swojego zobowiązania na rzecz pozwanej Spółki, zawarto w postanowieniach umów zastrzeżenie kar umownych w razie niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, a także jego stanowisko, że za przejaw pracowniczego podporządkowania nie można uważać wyznaczenia powodowi przez pozwaną miejsca wykonywania zleconych czynności, jak też zlecenie mu w ramach zawartych umów określonych zadań, które należą do obowiązków pracownika ochrony już z istoty tego zawodu, bowiem w przypadku umów cywilnoprawnych - zwłaszcza tych, w których obowiązek jednej ze stron polega na czynieniu - dopuszczalne staje się określenie miejsca wykonywania danej usługi, jak również uzgodnienie z osobą przyjmującą zlecenie szeregu powinności, które powinna spełnić w ramach zleconej jej czynności.

Niezależnie od powyższego kwestia rozróżniania umowy o pracę od stosunków cywilnoprawnych doczekała się bogatego orzecnictwa Sądu Najwyższego. Podnosi się w nim, że w procesie odróżniania pracowniczego i niepracowniczego zatrudnienia zasadniczą rolę odgrywają prawidłowo zinterpretowane i stosowane przepisy art. 22 § 1, § 1¹ i § 1² k.p. Zgodnie z § 1 art. 22 k.p., przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. Z kolei § 1¹ tego artykułu stanowi, że zatrudnienie w warunkach określonych w § 1 jest zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy, bez względu na nazwę zawartą przez strony umowy. Natomiast według § 1², nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną przy zachowaniu warunków wykonywania pracy, określonych w § 1. Z przepisów tych wypływa wniosek, że decydujące znaczenie w procesie sądowego badania, czy dany stosunek prawny jest stosunkiem pracy, ma ustalenie, czy praca wykonywana w ramach badanego stosunku prawnego faktycznie ma cechy wymienione w art. 22 § 1 k.p. Z art. 22 § 1¹ k.p. wynika bowiem, że sąd w pierwszej kolejności bada, czy dana praca jest zatrudnieniem w

warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p., a art. 22 § 1² k.p. stanowi dla pełnej jasności, że w razie wykonywania pracy w warunkach określonych w § 1 tego artykułu nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną. Istotnym sensem regulacji zawartej w § 1¹ i § 1² powołanego artykułu jest zatem przeniesienie ciężaru badania charakteru stosunku prawnego, w którego ramach świadczona jest praca, z ustalania i wykładni treści umowy zawartej przez strony, na ustalenie faktycznych warunków jej wykonywania. Jeżeli w stosunku prawnym łączącym strony (ocenianym nie tylko przez pryzmat postanowień umowy, ale przede wszystkim przez sposób jego wykonywania) przeważają cechy charakterystyczne dla stosunku pracy określone w art. 22 § 1 k.p. (wykonywanie za wynagrodzeniem pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę), to mamy do czynienia z zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy, bez względu na nazwę umowy zawartej przez strony. I odwrotnie, jeżeli w treści stosunku prawnego nie przeważają cechy charakterystyczne dla stosunku pracy, to nie można przyjąć, aby taki stosunek prawny łączył strony. Ocena, czy strony połączyły się umową o pracę, dokonywana jest zatem metodą typologiczną, polegającą na rozpoznaniu i wskazaniu cech przeważających i dominujących (Z. Góral, H. Lewandowski, Przeciwdziałanie stosowaniu umów cywilnoprawnych do zatrudnienia pracowniczego, PIZS 1996 nr 12, s. 31; H. Lewandowski, Nawiązywanie i zmiana stosunku pracy (zarys problematyki) (w:) Prawo pracy RP w obliczu przemian, (red.) M. Matey-Turowicz i T. Zielińskiego, Warszawa 2006, s. 130 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 1965 r., III PU 28/64, OSNC 1965 nr 9, poz. 157 z glosami T. Gleixnera, OSP 1965 nr 12, poz. 253 i S. Wójcika, OSP 1966 nr 4, poz. 86; z dnia 18 czerwca 1998 r., I PKN 191/98, OSNAPiUS 1999 nr 14, poz. 449; z dnia 14 września 1998 r., I PKN 334/98, OSNAPiUS 1999 nr 20, poz. 646; z dnia 28 października 1998 r., I PKN 416/98, OSNAPiUS 1999 nr 24, poz. 775; z dnia 7 września 1999 r., I PKN 277/99, OSNAPiUS 2001 nr 1, poz. 18; z dnia 25 listopada 2004 r., I PK 42/04, OSNP 2005 nr 14, poz. 209; z dnia 11 października 2005 r., I PK 42/05, OSNP 2006 nr 17-18, poz. 267; z dnia 7 marca 2006 r., I PK 146/05, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 67; z dnia 26 marca 2008 r., I UK 282/07, LEX nr 411051 z glosą krytyczną A. Musiały, Gdańskie Studia Prawnicze - Przegląd Orzecznictwa

2009 nr 2, s. 103-110; z dnia 9 lipca 2008 r., I PK 315/07, OSNP 2009 nr 23-24, poz. 310; z dnia 27 maja 2010 r., II PK 354/09, LEX nr 598002; z dnia 4 lutego 2011 r., II PK 82/10, LEX nr 817515; z dnia 6 kwietnia 2011 r., II UK 323/10, LEX nr 885015; z dnia 24 czerwca 2015 r., II PK 189/14, LEX nr 1764808 z glosą aprobującą S. Kowalskiego, OSP 2015 nr 6, poz. 89; z dnia 18 lutego 2016 r., II PK 352/14, LEX nr 2004192; z dnia 13 kwietnia 2016 r., II PK 81/15, LEX nr 2026397; z dnia 17 maja 2016 r., I PK 139/15, OSNP 2017 nr 12, poz. 159). Jak zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 kwietnia 2016 r., II PK 81/15 (LEX nr 2026397), przepis art. 22 § 1¹ k.p. nie narusza linii granicznej oddzielającej sferę właściwą dla umowy o pracę od zakresu umów cywilnoprawnych. Strony same wybierają rodzaj umowy, decydując się jednocześnie na odmienny reżim prawny będący konsekwencją takiego wyboru, warunkiem jest jednak przestrzeganie autonomicznych wzorców normatywnych (pracowniczego albo cywilnoprawnego). Jednoznacznie zasadę tę podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 czerwca 1998 r., I PKN 170/98 (OSNAPIUS 1999 nr 11, poz. 369) stwierdzając, że treść art. 22 § 1¹ k.p. i art. 11 k.p. nie ma na celu przełamania zasady *pacta sunt servanda*, a jedynie stanowi ochronę osoby, która świadcząc pracę faktycznie w warunkach umowy o pracę, została pozbawiona przez swego pracodawcę pracowniczego statusu wskutek nadużycia ekonomiczno-organizacyjnej przewagi. W rezultacie należy przyjąć, że art. 22 § 1¹ k.p. koresponduje z art. 353¹ k.c. Obie normy zastrzegają, że zawarty przez strony stosunek prawny musi być pod względem celu i treści zgodny z jego właściwością (naturą). Nadto, oba przepisy nie zawierają ograniczeń co do rodzaju umowy, którą strony mają zawrzeć, pod warunkiem że będzie ona spełniała przesłanki przewidziane dla danego rodzaju stosunku prawnego. Założenie to jest konsekwencją stanowiska, zgodnie z którym decydujące znaczenie w procesie rozróżniania charakteru stosunku prawnego łączącego strony ma sposób wykonywania umowy, a w szczególności realizowanie przez kontrahentów - nawet wbrew postanowieniom umownym - tych cech, które charakteryzują umowę o pracę. W rezultacie dla oceny zobowiązania pracowniczego drugoplanowe znaczenie ma nazwa umowy oraz deklarowana w chwili jej zawarcia treść. Ważne jest przede wszystkim, w jaki sposób strony kształtują więź prawną w trakcie jej trwania.

Dopiero gdy zabiegi interpretacyjne nie pozwalają na wskazanie zespołu cech przeważających, zachodzi potrzeba odwołania się do innych metod klasyfikacyjnych. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, jeśli umowa wykazuje wspólne cechy dla umowy o pracę i umowy prawa cywilnego z jednakowym ich nasileniem, o jej typie (rodzaju) decyduje zgodny zamiar stron i cel umowy, który może być wyrażony także w nazwie umowy. Dokonując oceny według tego kryterium, należy przy tym poddać oświadczenia woli stron interpretacji według zasad określonych w art. 65 k.c. (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 września 1997 r., I PKN 229/97, OSNAPiUS 1998 nr 11, poz. 329; z dnia 18 czerwca 1998 r., I PKN 191/98, OSNAPiUS 1999 nr 14, poz. 449; z dnia 2 września 1998 r., I PKN 293/98, OSNAPiUS 1999 nr 18, poz. 582; z dnia 27 maja 2010 r., II PK 354/09, LEX nr 598002; z dnia 29 czerwca 2010 r., I PK 44/10, OSNP 2011 nr 23-24, poz. 294 czy z dnia 4 lutego 2011 r., II PK 82/10, LEX nr 817515).

Mając na względzie powyższe okoliczności, a mianowicie błędne stanowisko skarżącego, jakoby Sąd drugiej instancji oparł rozstrzygnięcie na założeniu o kluczowym znaczeniu woli stron przy ocenie charakteru nawiązanego stosunku prawnego, na podstawie którego świadczona jest praca, a także bogate orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące wykładni art. 22 § 1, 1¹ oraz 1² k.p., skarżący nie wykazał, aby w sprawie istniała potrzeba wykładni przepisów prawnych, uzasadniająca przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Mając na względzie powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

O kosztach wywołanych wniesieniem skargi kasacyjnej rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., art. 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 1 pkt 1 oraz § 9 ust. 1 pkt 2 w związku z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265), oraz art. 108 § 1 k.p.c. - stosowanych w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

as

